دەنگە هەوەس بزوێنەکانی نۆڤلێتی ژنێکی منگن

هاشم سەڕاج

(خەونی جاڵجاڵۆکەکان و ژنێکی منگن) دوو نۆڤلێتی «شێرزاد حەسەن»ن و ڤێکرا لە دووتوێی یەک کتێبدا چاپکراون، ئەم خوێندنەوەیە هەوڵێکە و ئاراستەی دنیای ئاڵۆز و جوانی نۆڤلێتی دووەم دەکرێ، واتە تێکستی «ژنێکی منگن» یان «ئەو ژنەی کە بە لووت دەدوێ» سەرەتا بۆ پێناسەکردنی یەکەی دەنگی ڕوو لە کتێبی «چەند ئاسۆیەکی تری زمانەوانی» دەکەین کە لە نووسینی پرۆفیسۆر «وریا عومەر ئەمین»ە و تێیدا هاتووە «بچووکترین کەرەستەی زمان تاکە دەنگەکانیەتی، کۆمەڵە دەنگێک کە هەموو بەیەکەوە هەمان نرخیان هەبێ لە زمانێکی تایبەتیدا یەک «فۆنیم- Phoneme» پێکدەهێنن..
دەنگ+ دەنگ+ دەنگ... = فۆنیم
چەند فۆنیمێک بەپێی یاسا و فۆنۆلۆژییەکانی تایبەت بە زمانێکەوە لە یەک دەدرێن و برگە Syllable دروست دەکەن، بەڵام فۆنیم + برگە= لایەنی بێ مانای زمان دەگرنەوە، بەیەک، یان زیاتر لە یەک فۆنیم، مۆرفیم Mor-phem دروست دەبێ کە واتا مۆرفیم= بچووکترین کەرەستەی ماناداری زمانە کە لە ڕێزمانا دەورێکی هەیە» ، بەڵام فۆنیم شتێکی موجەڕەدە abstruct تەمسیلی چەند دەنگێکی جیا دەکا لەزمانێکی تایبەتیدا، ئەم دەنگانە شێوەی جیا لەخۆ دەگرن بەپێی ئەو ژینگە جیاوازانەی تیایانا دەردەکەون» ، هەروەها سەبارەت بە هەمان بابەت ستیفن ئۆلمان یەکە دەنگییەکان «فۆنیمگەلەکان» بە یەکەی بێ مانادار لە قەڵەم دەدات، چونکە بابەتی دەنگ، یان فۆنیم لە دنیای نۆڤلێتی ژنێکی منگندا پانتاییەکی بەرفراوانی داگیرکردووە، جا چ چرپە چرپ و سرپە سرپی دەنگی کەرخئامێزی ئەو ژنە شۆخوشەنگ و سەلار و شەرمنانە بێ کە ڕۆژانە ڕوو لە دوکانی گۆشتفرۆشی «مەمۆ»ی قەساب دەکەن، یان دەنگی

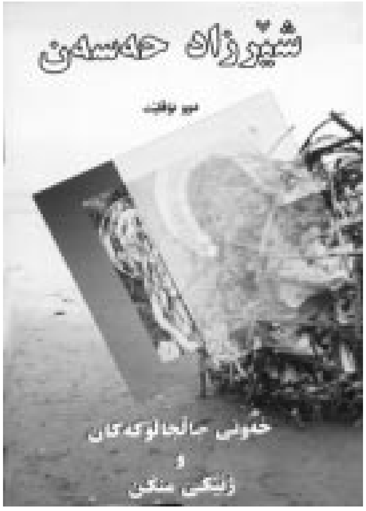

ئاوازداری دکتۆره لەیلا، دوور نییە بڕێک لەو لەتە دەنگانە بەخشکەیی دەرببڕدرێن و جۆرێک لە لەرەو سۆز و هەنسک و هانکە هانکی ئیرۆتیکی لەگەڵ خۆ هەڵبگرن، هاوکات پەیڤین و ئاخاوتنی دکتۆره لەیلا وەک ژنە عەرەبێک پتر لە لەنجە و مۆسیقای ناوکۆیی ڕستە لادەر و مونحەریفەکانەوە سەرچاوە دەگرێ.. مەبەستم چێژی فۆنیمی و مۆسیقاو ئاوازی مۆرفیمییە، هەروەها چۆنیەتی گۆکردن و شێوەی دەربڕین و واژەکردنی پیت و وشەکانە.. کە بە سیاقی جیاجیا و جۆراوجۆری خۆرسکی گوزارە دەکرێن و لە هەمان کاتدا ئاسەوار و کارتێکردنی کۆمەڵێک نەغمەگەلی زمانی یەکەمیان لەسەرە.. ئەم حاڵەتەش پتر سەر بەجیهانی وشە و ڕستە و ناوکۆیی ڕستە و مانایە.. «بەیەک مۆرفیم، یان زیاتر وشە word دروست دەبێ، بەیەک وشە، یان زیاتر فریز Phras دروست دەبێ، چەند فریزێک ڕستە دروست دەکەن.. هەمان سەرچاوەی پێشوو» لێرەوە هەوڵ دەدەم لە گەمە دەنگییەکانی «منی چیرۆک» بدوێم و چۆنیەتی عیشق و شەیدایی و هەڵوەدابوونی بە دەنگە تاک و خودییەکان بخەمە ڕوو، جا بۆ پتر ڕوونکردنەوەی بابەتەکە، دیمەنێکی زمانی و سینەمایی لە کتێبی «هسهیسة اللغة»ی «ڕۆلان بارت» وەردەگرین. «بارت» دەڵێ تەماشای فلیمێکی «ئەنتۆنیتی»م دەکرد، فلیمەکە دەربارەی وڵاتی چین بوو، گرتەیەکی سینەمایی لەشەقامێک لە شەقامەکانی لادێیەکدا کۆمەڵێک منداڵ دانیشتوون و پشتیان بە دیوارێک داداوە و بەدەنگێکی بەرز دەخوێننەوە، هەر یەکێک لەو منداڵانە بۆ خۆی دەخوێنێتەوە، هەمووش پێکڤە و دەگەڵ یەکدا کتێبێکی جیاواز دەخوێننەوە، هەسهەسەی ئەو کۆمەڵەیە بەو شێوە جوانە دەتگوت ئامێرێکە و بەڕۆینێکی باش ڕێدەکا، دیمەنەکە بە نیسبەت من چێژ بەخش بوو، لەگەڵ ئەوەشدا کە زمانی چینیم نەدەزانی، کەچی لە میان ئیدراکی ورێنەکردووە و گوێم هەڵخستبوو، ئەوەندی ئەو ئیدراکە لە چڕی وردەکارییەکانی دیمەنەکەی وەردەگرت، گوێم لە مۆسیقا و دەروون و شڵەژاوی و وردەکارییەکان دەبوو، یان گوێم بۆ شتێ ڕادەدێرا لە ئامانجەکەی دەکرد، بارت لەم بابەتە زمانییەدا وشەی «هسهسە» لە بواری کانزا بەهادارەکان دەخوازێت، کە واتای زنجیرە بەستنی زێڕ و زەنبەر و زرێ دەگەیەنێ و لە بواری زمانیشدا مەبەستی ئەو دەنگە شاراوەیەیە، کە لەزنجیرەبەستنی دەنگی دالەکانەوە خۆی بۆ فرە چێژوەرگرتن دەردەخات، بەڵام «هسهسە» هیچ کاتێ دەنگێکی بەکۆمەڵ نییە، چونکە جەماوەر هەمیشە خاوەندی یەک دەنگییەکی بەهێزی تۆقێنەرە، ئەمە وەک پۆلێن کردنی دەنگ و دیاری کردنی لەرەو چرپە چرپی فۆنیمی دەنگی تاکەکەسی و ئەو هەستە بزوێنەرەی کە لە ڕێگەی دەسەڵاتی دەنگەوە دەتوانێت هەوەس و ئارەزووەکان ببزوێنێت.. بەرەو فەزای نووسین..

ئیتر خوێنەر لەدەسپێکی نۆڤلێتەکەوە هەست بە ڕاڕایی و بێ ئۆقرەیی منی چیرۆکنووس دەکات، کە منێکی ئەقڵانی و لۆژیکییە پەیوەستییەکی ئەوتۆی بە پرۆسەی نووسینەوە نییە، کەچی لەسەرەتای نووسینەوە هەوڵی ئاشکرا کردنی بابەتی چیرۆکە گێڕدراوەکە دەدات، یان ئەو چیرۆکە پێش وەختەی کە ڕووداوەکەی لەلایەن (پیرەی قەساب)ەوە دەگێڕدرێتەوە، پیرە بەرلەوەی حیکایەتخوانی نۆڤلێتەکە بێ، گێڕەوەی بابەتە ئەڤینییەکەی داستانی «ئاسلی و کەرەم»ە، کە داستانێکی عیشقئامێزی «ئازەری»یە، بۆیە چەمکی هەمان حاڵەتی دڵداری بەتۆزێک گۆڕانکارییەوە لە نۆڤلێتی «ژنێکی منگن» و لە ڕۆمانی «حیکایەتەکانی باوکم»ی «دکتۆر فەرهاد پیربال»دا ڕەنگی داوەتەوە کچە، یان دولبەرەکە لای فەرهاد پەرستارێکە، یان «سستەرێک» لای شێرزاد «دکتۆرە لەیلا»یە، بەڵام لە داستانە ئازەرییەکەدا ئاسلی کچی ددانسازێکە و ئەوەی ددانی بیەشێ سەردەخاتە بان ڕانی ئاسلی و باوکەش ددانەکانی چارە دەکات، جا کەرەم لەتاو ئاگری عیشقی ئاسلی ڕوو لە ددانسازییەکە دەکات و سەر دەنێتە سەر ڕانی ئاسلی و لە ماوەی چەند سەردانێکدا هەر سی و دوو ددانی دەردێنێ، ئەم بەسەرهاتە دڵدارییە. لەلایەن گۆرانیبێژانی ئازەرییەوە بە ئامێری «ساز» دەگوترێ و لە هەولێریش «مشکۆ» و چەندین گۆرانیبێژی تری هەولێری داستانی «ئاسلی و کەرەم»یان بە شێوەی مەقام گوتووە.

دیارە هەردوو تێکست لەڕووی ئەم بابەتەوە سەر بەیەک سەرچاوەن ئەویش گێڕانەوەکانی کابرای

حیکایەتخوانە و ڕووداوە ئەڤینییەکەش مانەندی دەقێکی کۆچەر ئاوێتەی جیهانی دەقئاوێزانی بووە و بەبنیادێکی جیاوازی زمانی بەرجەستەکراوە، ئەمە دەنگی«منی نووسەر- چیرۆکنووس»ە کە دەڵێ: [من دەمێکە ئەم چیرۆکەم لە خەیاڵە، پتر لە سی ساڵە، هەر جارە و بەجۆرێک دەینووسمەوە، هەرگیز لەسەر شێوەی داڕشتنەکەی مکوڕ نەبووم... ئەوەش کە وای کردووە تا هەنووکە شەرم لەنووسین و بڵاوکردنەوەی بکەم سەرسامیم بووە بەو پیرە قەسابەی کە چیرۆکەکەی بۆ گێڕامەوە، سەیرە.. کەسێک لەژیانیدا ئەو هەموو مەڕ و بزن و مانگایە لە خوێندا بگەوزێنێت... لەتاو عیشقێکی ڕاگوزەردا... ئەو هەموو خوێنە لەدڵییەوە بڕژێت، ئەو هەموو فرمێسکە.. لاپەڕە ١٠١-١٠٢] ئەمە دەنگی منی چیرۆکنووسە و بەڕاناوی کەسی یەکەم دەدوێ و خەریکی بەرنامەڕێژی و دابەشکردنی ڕۆڵی کاراکتەرەکانە و دەیەوێ تێکستێکی پۆلیفۆنی بخولقێنێ، کەچی کێشەی سەرەکی لەم نۆڤلێتەدا نیگەرانی «مینی چیرۆک»ە، مانەندی خودێکی مەعریفی و خاوەن گۆشەنیگا، هەمیشە دژایەتی و ململانێیەکی شاراوەدایە لەگەڵ تێڕوانینە ئاکارییەکانی منی نووسەر و دەسەڵاتی گێڕانەوە و حاڵەتە پاتریارکییەکانی کاراکتەری سەرەکی نوڤلێتەکە مەمۆی قەسابە، کەواتە من وەک خوێنەرێکی ئەم نۆڤلێتە بەدوای پڕشنگی ئەو هزرانەدا دەگەڕێم کە لەکاتی نائاگایی نووسیندا دەترووسکێن، یان ئەو چەپکە هزرانەی کە لەخۆوە و لەناو کۆییەکانی زمانەوە دادەڕژێن و بەچرکە سەرمەستییەکانی منی چیرۆکەوە پەیوەستن و هەمیشە و بەردەوام دژی گێڕانەوە و بابەتی ئامادەکراو دەوەستن.

جۆرج باتای لە بارەی زمانەوە دەڵێ [کەواتە وشەکان شتێکی دیکەی جگە لە خۆیان دەرنابڕن].. ئاخر کردەی نووسین چەشنی جەستەی ڕەوشەنی ئافرەت و ڕووەک بەشێنەیی و هێمنی گەشە و نەشوما دەکات و جارجارەش لە چرکە درەوشاوەکانی زماندا حاڵەتە نیگەرانی و وڕێنەئامێزەکانی منی چیرۆک خۆ لە کۆتوبەندی زیندانی دەسەڵاتەکانی زمان دەرباز دەکات و بەشێوەیەکی شاراوە مەینەتەکانی-بوون- دەردەبڕێ، دەکرێ بڵێم تێکستی «ژنێکی منگن» خاوەندی بنیادێکی شاوەتییە و بنیادێک هەڵگری ئاماژەگەلێکە دەربارەی جەستە و سێکس و لەنجەکانی فۆنیمی دەنگ، جوانی و شڵەژاوی و نیگەرانی- هاوکات پانتاییەکی بەرفراوانی ئەم بنیادە شاوەتییە لە ڕێگەی ئەقڵییەتێکی باوکسالارییەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت، واتە زەینیەتێکی سەر بە جیهانی- مۆدێرنیتە-یە نوێنەرەکەی پاتریارکیترین کاراکتەرێکە و دەیەوێ پانتایی لەشی زۆرترین ئافرەتی نێو شارەکە داگیر بکات، بەتایبەتی ژنی ئاغا و بەگ و پیاو ماقووڵان. ئەم بۆچوون و تێڕوانینە ئایدیۆلۆژییەش لە هەمان قۆناغی-مۆدێرنە-وە سەرچاوە دەگرێت، بەڵام پاژ و ڕەگەزێکی تری شاراوەی بنیادە شاوەتییەکەی دەق پێوەندی بەکردەی هاوبەش و چێژبەخشی ئیرۆتیکییەوە هەیە، کە تێیدا جەستە لە ڕێگەی ئێستێتیکیترین گەمەی ئیرۆتیکییەوە دەگاتە دوایین چێژو لەززەتە ئاگرینەکانی پلەی ئۆرگازم، ئەمەش دەنگی شاراوەی منی چیرۆکە و زۆرجار لەدیدگەی دەروونشیکار پێکەوە لە هەڵسوکەوت و ڕەفتارەکانی «مەمۆ»ی حیکایەتخوان دەڕوانێ و لە چەمکی چرکە شیزۆفرینیاکان ڕادەمێنێ، بەڵام بەگشتی تێکستی «ژنێکی منگن» لەسەر کاتیگۆرییە دوالیزمە ترادیسیۆنییەکان کاری کردووە وەک «ژن/ پیاو، خێر/شەڕ، خوێن ڕشتن/ عیشق، پێکەنین/ گریان، من/ تۆ.. تاد». ئەمەش لە خەسڵەت و تایبەتمەندییەکانی هەمان دنیای مۆدێرنەیە کە لەنێوان کولتووری باڵا و کولتووری نزمدا بڕوای بە سنوور هەیە، بەڵام پۆست مۆدێرنە کۆتایی بەم نێوان و سنوورانە دێنێ، زۆرجار تێکستی کراوە بەگشتی بەپێڕەوکردنی تەکنیکی گێڕانەوە و تێکەڵکردنی سنوورەکانی واقیع بە بوارەکانی فەنتازیا و دابەشکردنی ڕۆڵ و دیالۆگ و ڕووداوەکان بەسەر کاراکتەرەکاندا، خوێنەر دەگەیەنێتە ئاست و پلەیەکی بیرکردنەوە تێیدا ناتوانێت جیاوازی لەنێوان حەقیقەت و خەیاڵدا بکات، چونکە بەشێکی بەرفراوانی دەق بریتییە لە خەیاڵ و پڕشنگەکانی ناخودئاگایی جا خوێنەر دەتوانێت لە ڕێگەی شاراوەی نێو تێکستەوە مانا بە کردەی نووسین ببەخشێ و پانتاییگەلێکی جیاواز جیاواز لە بەرهەمی دەلالی و

ئێستێتیکی تێکست بە ئاخاوتن بێنێ، دەق لەلای- بارت- جەستەیەکە لە وشە کە شوێنگەی وروژاندن و خرۆشاندنی نهێنییەکانی چێژە، دۆزینەوەی فەزا نیگەرانییەکانی پابەندی کردنەوەی کۆدەکانیەتی و لە هەمان کاتدا هەستکردنە بە چێژەکانی ڕاوکردنی مانا، ماناش بریتییە لە دەق+ خوێنەر، مەمۆ ئەو چرکە ساتانە هەست بەخۆشی و ئارامی دەکات، کە لە ئامێزی هاوسەرەکەیدا لە عیشق و جوانی دۆستە دڵفرێنەکەی دەدوێ.. «دەیەها شەو لە باوەشی ئەو ژنەمدا وەک هەتیوێکی بێ لانە و برسی و ڕووت و ڕەجاڵ بۆ ئەو خانمەی دۆستم دەگریام، ئەو ژنە چاکەم سکی پێم دەسووتا کە دەیزانی من بۆ ژنێکی دیکە ئاواهی ئاگرم تێبەربووە» ئەم برگە نووسینە هەڵگری [تێکستێکی پیوارە] ئەوەی تێکست بە ڕاشکاوی نەیگوتووە بەشاراوەیی تێیدا ماوەتەوە. وشەی دەیەها شەو دەلالەتێک فرێ دەدات بە ئاماژەیەکی خێرا لە دووپات کردنەوەی هاوسۆزییەکی چێژ بەخشی هاوسەرێتی دەدوێ. هاوچێژییەک تێکەڵ بە خەیاڵ و حەز و ئامادەیی شێوە و ڕوخسارێکی پیوار، یان بە شێوازێکی ئەپیکۆری چێژ و ئازار پێکڤە لە ئامێزێکدا ئاگر دەگرن. لەڕوویەکی دیکەوە تێکستی «ژنێکی منگن» مامەڵەی لەگەڵ هەر سێ توخمی ڕەنگ و بۆن و دەنگ کردووە بۆ ڕوونکردنەوەی حاڵەتەکەیش نموونەیەکی باوی کۆڕی دەنۆشی خراوەتەڕوو،

«تۆ دەزانیت خەڵکی بۆ حەز دەکەن پێکەکانیان لەیەکدی بدەن و زرنگەی بێت»

- نەخێر

«باوکە پێی بڵێ چونکە تۆ فێرت کردووم خواردنەوە بێ زرنگانەوەی پیاڵە مانای تەواو ناکات..

باوکی سەری نەخێر-ی لەقاند، ناچار شوان وتی:

«ڕەنگی هەر مەشروبێک لەوەی دیکە جیاوازەو دیارە.. بۆنیشی هەیە.. تەنیا دەنگ دەمێنێ کە لە ڕێی بەیەکدادانی پێکەکان ڕەنگ و بۆن و دەنگ تەواو دەبێ... حاڵی بووی؟» ئیتر «منی چیرۆک» کە بەشێوەیەکی شاراوە و سەرابی لە هەندێ لایەنی بیروبۆچوون و گۆشەنیگاکانی «مەمۆ»ی سەرەکیترین کاراکتەری نۆڤلێتەکەدا بە شاراوەیی و حەشاردراوی بوونی هەیە ئیتر تێکست هێدی هێدی ڕووە و کردەی دەقئاوێزانی هەنگاو دەهاوێژێت لەگەڵ ڕۆمانی «بۆن»ی باتریک زوسکیند»دا تێکەڵ دەبێت برێک لە سیفات و ئاکار و خەسڵەتی «جان باتێست غرنەوی» پاڵەوانی ڕۆمانەکە بەکەسایەتی مەمۆی قەساب دەبەخشێت. باتێست غرنەوی هەر کاتێ بۆن و بەرامەی ئەو کچە پرچ سوورەی بۆ بهاتایە «ئەو کچەی کە بەدەستی خۆی کوشتبووی»... ئەگەر ئەو بۆنەی بۆ جاری دووەم بدۆزیایە فرمێسکی خۆشی بەچاوانیدا دەهات و باتێست غرنوی بەدرێژایی ژیانی هیچ کچێکی خۆش نەویستبوو، ئەو تەنیا عەتر و بۆن و بەرامەی ئەو کیژانەی خۆشدەویست و بیست و چوار شووشە گوڵاوی لە بۆنی پاکیزان ئامادە کردبوو، غرنەوی هەر کاتێ بیویستایە ئەو عەترو بۆن و بەرامانەی لە ڕێگەی زەین و یادگەیەوە ئامادە دەکرد و چێژ و لەززەتێکی تایبەتی لێ وەردەگرتن.. عەتری لەشی کچە قژسوورەکە، بۆنوبەرامەی پرچ و جەستەی کچانی گراس..تاد. مەمۆ دەڵێ: من هەرگیز دەنگ و بۆنی ژنەمنگنەکانم لە یاد ناچێ.. هەرگیز ئەو ژنانەی کە من خۆشم ویستن و بەدزییەوە بۆیان گریام، هەر ئافرەتە و دەنگێکی جیاوازی هەیە کە هی هەندێکیان دەگاتە سەرپەڕەی ڕۆح و دڵ، دەنگ و هەم بۆنی جیاواز، هیچ کاتێک دەنگ و بۆنەکانم تێکەڵ نەکردوون، هەرگیز.. هەموو ئەو بۆنانەی حەزم لێ کردوون لە کەللەمدا هەڵیاندەگرم، هەر کاتێک بمەوێ بۆن و بەرامەکەی بۆم دێتەوە، هەر بەوەشەوە ماوم... لاپەڕە ١٦٣».. وێڕای بارگاوی کردنی دڵ و دەروون و زەینی مەمۆی قەساب بەهەست و نەستی زۆربایی و دید و گۆشەنیگای ئەپیکۆری دەربارەی بوون و زەمەن و مەرگ، دوایین جار داچاندنی تۆوی نهلیستی لەکێڵگەکانی بیروبۆچوون و دەربڕینە ڕاستەوخۆیەکانیدا، دەکرێ بڵێین «منی چیرۆک» هەوڵدەدات لەڕێگەی دەسەڵاتی گێڕانەوەوە مەینەتییەکانی پیری و ئەدگارەکانی شکڵ و سیماو ڕوخساری خۆی بنووسێتەوە، چونکە مەمۆ بارستاییەکە لە ڕەوتەکانی درێژدادڕی و گێڕانەوەی بێ کۆتا و هەمیشە و بەردەوام بەرەوشێکی بێ ئۆقرەیی لەنێو یادگە و ئەمبارەکانی ڕابردوودا دەژی و جارجارەش دەگەڵ چرکە نۆستالژییەکاندا ئاگر دەگرێت، بەرلەوەی لە چرپە چرپ و لەرەی

فۆنیمی دەنگە هەوەس بزوێنەکان بدوێین بەپێویستی دەزانم برێک لەڕەوش و ڕۆڵی کەسایەتییەکانی تری نۆڤلێتەکە بخەمەڕوو نەخاسمە -عەبە-ی شمشاڵژەن و -شوان-ی موبتەلای دنیای فیلم و نواندن و شانۆ، کە هەردوو کەسایەتییەکان فەرزەندەکانی -مەمۆ-ی قەسابن و مەمۆ وەک هاوەڵ و برادەر ڕەفتاریان لەگەڵدا دەکات و لەتەک ئەمانیشدا کەسایەتییەکی پارێزگار و گۆشەگیر و مەیلەو شەرمن، کە پتر ڕۆڵی چاودێرێک دەبینی، هەمیشە بەرانبەر هەڵسوکەوت و ڕەفتار و پێوەندییە ئازاد و سەربەستەکەی نێوان باوک و کوڕەکانی سەرسام و سەرسوڕماوە، باوک و کوڕ پێکڤە دەخۆنەوە و دانوستان و گفتوگۆی ڕاشکاوانە ئەنجام دەدەن، هەڵبەتە کەسایەتی چاودێر لەیرە و لەم دانیشتنی بادەنۆشییەدا ئامادەیی خودی واقوڕماوی منی چیرۆکنووسە، کە جار جارە بە ئەتەکێتەوە فڕێک لە بەرداخە بیرە ڕەنگ ئاڵتوونییەکەی بەردەمی دەدات و بە پارێزەوە پرسیارێک ئاراستەی مەمۆی قەساب دەکات، بەڵام کوڕەکانی مەمۆ چاوکراوە و قسە لەڕوو و بێ دەربەست دەدوێن و هەندێک جار ڕستەی بێ سەروبەر فڕێ دەدەن و مەمۆش کە دەدوێ شای بە سەپانی خۆی نازانێ، پرۆسەی نووسین لەدیمەنێکی وەسف ئامێزدا پێوەندیی کۆمەڵایەتی و بارودۆخی ڕۆشنبیری شارێکی غەمبار و پڕاوپڕ لە دابونەریتی چەسپاو و نەگۆڕ دەخاتە ڕوو، ئەو شارەی کە مەمۆی قەسابی تێدا پەروەردە کراوە، لەپاڵ ئەم وەسفەشدا سیحر و بەهرەیەکی ئۆرفیۆسی ئاوێتەی جیهانی مۆسیقائامێزی عەبەی شمشاڵژەن دەکرێت «عەبە شمشاڵ ژەنێکی شەیدا و سیحربازبوو.. کە دەیخواردەوە.. نەک دڵی ئێمە و بەس.. دڵی مەل و درەخت و داروبەردی دەلاواندەوە، دەمانخواردەوە تا قەهری دڵی خۆمان بە با بدەین، حەسرەت و هەناسە ساردی سێ لاو، لەشارێکی غەمگین و پڕ لە تەپ و تۆز، سێ لاوی سەرمەست، خەمزەدە و پڕ خەون و خەیاڵ، لەشارێکدا کە باخچەیەکی گەورەی تێدا نەبوو تا لەژێر درەختەکانیدا سەربەستانە پیاسەیەکی لەگەڵ دڵخوازەکەتدا بکەیت...تاد»، بەڵام تێکڕای ئەو کەسایەتییانەی کە لەسەرەوە ئاماژەم بۆ کردن لە فەزای نۆڤلێتەکەدا ڕۆڵێکی ئەوتۆ نابینن، بۆ نموونە عەبە و شوان لەسەرەتای دانیشتنەکەوە چوون هەڵسوڕێنەرێک، یان بزوێنەری کۆڕی مەینۆشییەکە هەڵسوکەوت دەکەن و برێک جاریش ڕستەیەک هەڵدەدەن، کەچی تاک دەنگییەکەی مەمۆی قەساب سەراپای فەزای تێکستەکە داگیر دەکات، لە ڕوویەکی دیکەوە مەمۆ لەگەڵ هەڵدانی پێکە عەرەقە یەک بە دوای یەکەکاندا دووچاری مەستی و درێژدادڕی و دارژانی زمانی و جۆرێک لە قسە بڕسکاندن دەبێت و لەهەمان کاتدا گوشاری یادەوەرییە جۆراوجۆرەکان سەرتاسەری یادگەی داگیردەکەن، نەخاسمە چیرۆکە دڵدارییەکەی داستانی «ئەسلی و کەرەم».. ئەو دەمەی مەمۆ وەسفی خانمە ڕەش ئەسمەرەکە دەکات، ئەوە یادگەی مەمۆیە دەدوێت و سیفاتە قەشەنگەکانی «ئاسلی» لە میان وەهمێکی جوانەوە بە دکتۆرە لەیلا دەبەخشێ، ئەی ئەو دەنگە هەوەس بزوێنانەی ڕۆژانە چێژ و لەزەتێکی تایبەتی پێ دەبەخشن و هەستی سێکسی لەلا دەبزوێنن «ئافرەتی وا هەیە بەلووت قسان دەکات، هەندێکیان بەمەکر و نازەوە وا دەکەن، هەندێکیش هەر خودا وای خەڵق کردوون، ئافرەت هەیە هەر خۆی منگنە و بەگنەگنێکی خۆش و شیرینەوە دەدوێت.. ئافرەتی بەگنەگن دەیکوشتم، زرنکەیەک لە دەنگیان شێتم دەکات، دەنگێکە هەم کزۆڵە و غەمبارە خاوەنەکەی.. هەم پڕ هەوەس و ئارەزووە... دەنگی کەرخ و پڕی ئەو ژنە منگنانە لەگوێمدا تا ئەمڕۆکەش دەزرنگێتەوە، هیچ مەل و فڕندەیەکی ئاسمانان بەقەد ژنێکی منگن لای من دەنگی خۆش نییە.. ئەوەندە هەوەسباز بووم جیاوازیم نەدەکرد، ژن و کچ و قەیرە و بێوەژن هەر هەموویان عەزیز بوون لام... لاپەڕە ١٤٥».. لێرە تێهەڵکێشییەک هەیە لەنێوان حەقیقەتگەل و خەیاڵی ئەدەبیدا، هەروەها لەنێوان کەسایەتییە شاراوەکەی منی چیرۆک و کەسایەتییە ئاشکراو بەرچاوەکەی مەمۆی قەسابدا، واتە مەمۆ لەیەکەم چرکەساتی قۆستنەوەی و بەبابەتکردنی بۆ گەمەیەکی ئەدەبی و ئێستێتیکی هەوڵ دەدرێ سەرەکیترین کاراکتەرێکی ئاوێتە، یان کەسایەتییەکی مورەکەب و لێکدراوی لێ بخوڵقێنرێت، کەواتە مەمۆی قەساب ئەمێستا لە پانتایی ئەم تێکستەدا تێکەڵەیەکە لە توخم

و ڕەگەزەکانی «لیبیدۆ»ی نووسین «لیبیدۆ.. وزەی ئەو، یان وزەی شاراوەی ناو نەست «نائاگەیی»ە کە لێپرسراوە لە هەموو ئەفراندنێک.. بەپێی تیۆرەکانی «فرۆید» لیبیدۆ غەریزەیەکی سێکسییە، بۆیە داهێنانی هونەری بریتییە لە گوزارشتکردن لە سەرکوتکردنی غەریزەی سێکسی».. دەکرێت هەر لەم ڕوانگەیەوە نۆڤلێتی «ژنێکی منگن» بە گەمەی لیبیدۆکان ناوزەد بکرێت.. مەمۆی قەسابیش کە هەڵگری ئەم لیبیدۆیەیە، پێکهاتەیەکە لە خەون و خولیای هەوەسبازی و چاوبگێڕی و شەبەنگەکانی شەبەقیەت، لەهەمان کاتدا خاوەندی هەستێکی ئێستێتیکییە و چێژ لە پڕشنگی جوانی و لەرەی فۆنیم و دەنگی کەرخی ژنە منگنەکان وەردەگرێت و بە گوڵاری جەستەی درەوشاوەیان سەرمەست دەبێت، چونکە ڕۆحی تامەزرۆی ئەم کەسایەتییە مورەکەبە لە جیهانی بێ ئۆقرەیی و کۆت و بەندەکانی چەپاندنەوە سەرچاوەی گرتووە، «ئاخر منێکی خورت و خولق نێرەکەری دڵم بەو جۆرە ئافرەتانە ئاوی نەدەخواردەوە، شێتی ئافرەتی کەڵەگەت بووم، لەندە هۆر... و سینەپان و مەمک پڕ، ئاخر ئەسپێکی وەک من و مشکە ژنێکیان نەوتبوو، ئیبلیسی وەک خۆم نەبوو، چاک دەمزانی کامە ژن لە مێردەکەی تێرەو کامەیان برسی، کەمتر خووم دەدایە کچان.. پێشم گوناه بوو، منداڵکار و جیقنیش بوون.. لاپەڕە ١٤٦».. ئەم هێشوو وشە و ڕستەگەلانە هەڵگری دەلالەتگەلێکی بەرچاون و لە کانگەی زەینێکی چەپێنراوەوە دادەڕژێن!، یان لەشوێنێکی تردا دەڵێ: حەزم دەکرد ژنی پیاو ماقووڵانی شار بگەوزێنم و لەخۆڵ و تۆز و زبڵدانیان وەربدەم، بێ حەد ئیشتیهام دەکردن، نازانم هەوەس بوو، یان تۆڵە بوو؟ نازانم دەتوت ئەفەندی و ئاغاو بەگلەر و کوێخاکان دوژمنی باوک کوشتەی منن، هەر لە منداڵییەوە ڕقم لێیان بوو، چونکە باوکم جووتیارێکی ڕووتەڵە بوو.. هەمیشە زوڵم و زۆردارەکی ئەوانی بۆ دەگێڕامەوە کە وەک بارگیرێک باری زۆریان لێناوە.. لاپەڕە ١٥١» بەهەمان شێوەی پێشوو ناوکۆیی ڕستەگەلەکان تنۆک تنۆک ئاوەدۆنی بوغز و کینەی ئایدیۆلۆژی لێ دەڕژێت.. لێرە دەلالەیەکی سادە و شاراوەی نەگوتراو هەس بە ڕاشکاوی دەرنەبڕاوە و پێوەندی بەلایەنی دیۆنیسۆزیەتی کەسایەتی کاراکتەرەکەوە هەیە، ئەویش کەرنەڤاڵێکە لەگۆرانییە غەمبار و حەسرەتاوییەکانی «مشکۆی هەولێری»..

دەشێ گێڕانەوە درێژدادڕەکەی مەمۆ چین چین چینە ڕەوانبێژییەکانی لەسەر لابردرێت و پوختەی ژیانی ڕۆژانەی لە چەند ڕستەیەکدا کورت بکرێتەوە، مەمۆ وەک هەر قەسابێکی چوست و چاپووک دەگەڵ گەردی بەیانی دووکانی گۆشتفرۆشییەکەی دەکاتەوە و ئەو کەلەشە حەیوانانەی کە ڕۆژانە لە قەسابخانەوە بۆی دەهێنن یەک یەک بەقەنارەیان وە دەکات ئیتر دەپەڕژێتە سەرکار و هێدی هێدی کەلەشەکان بەجوانترین شێوە و بەرێکی لەت و پەت دەکات و ئەو دەمەی موشتەرییە تایبەتییەکانی ڕووی تێ دەکەن، نەخاسمە ئەو ژنە منگن و شۆخوشەنگ و مەلەک شێوانە کە بە تیلەی چاو و باخەڵی پڕ مەمک و ڕوخساری قودرەتی دەیخرۆشێنن و مەمۆ سەراپای عەقڵ و هۆشی لەدەست دەدات و ئێوارە وەختانیش هەر بە خەیاڵ و خولیای ڕوخسارجوانان، لەگەڵ گرۆی دۆست و یاوەرانی لە دەشتودەر، یان لە ئەگلەنجەکان پێک پێک عەرەق دەنۆشێت و بەدەنگە غەمگینەکەی «مشکۆ» سەرمەست دەبێ.. پرۆسەی نووسین بە وەسف و وردەکارییەکی گەرموگوڕ و جووڵەئامێز لەژیانی ڕۆژانەی مەمۆی قەساب دەدوێت «کە چەقۆم دەوەشاند گۆشت و ئێسقانم بەیەکەوە لەت دەکرد، سووکێ پێیان دەوتم– ئاگات لەخۆت بێ.. دەستی خۆت نەبڕی! من بێ باکتر چەقۆم دەوەشاند و ڕۆژ نەبوو خۆم بریندار نەکەم، هەمیشە سەوداسەربووم و خوێنی من و مەڕ و بزنەکان تێکەڵ دەبوو، جەژنان، جەژنی من بوو، ژمارەیەکی زۆرتر دەوریان دەدام، مەگەر خوا بەر بەزەیی خۆیم بخات، دەنا بایی ئەوەندەم کردووە کە لەگەڵ شەیتان بەیەک زنجیر ببەستنەوە!.. لاپەڕە ١٤٢»

یان لە شوێنێکی تردا یەکەی وەسفکاری بەم شێوەیە دەدوێ: «ڕانێک دەخاتە سەرکۆتەرە دارەکە و کێردێکی گەورۆنە و دەم تیژ دەهێنێ و شێتانە تێی دەکەوێت، گۆشتێکی زۆر سوور و خوێن تێزاو لە جێی نووک و دەمی تیژی کێردەکە دەردەکەوێت، هەر بەو کێردە خۆی شێت دەکاو لوولاقێک شەق دەکات،

مۆخی ناو ئێسقانەکە دەپژێ، هێشتا بازاڕ و بەردەمی دوکانە و کەچی لەناکاو دەستی شل دەبێ... لاپەڕە ١٥٤».. لەنێو دنیای پەیڤەکان و کەسایەتییە لێکدراوەکەی مەمۆی قەسابدا ئاماژە گەلێک هەس دەربارەی چەمکی خوێن و جەستە و جوانی و شاوەت و سێکس و مەرگ و پیری و هەستی نهلیستی، مەمۆ لەسەرتاسەری ژیانیدا سەدان مەڕ بزن و ڕەشەوڵاخی سەرژێ کردووە و بڕی بێ شومار گۆشت بەرخ و گۆشت گۆلکی بەئافرەتی شۆخوشەنگ و بێوەژنی هەژار و کەساس و بێ دەرەتاندا بەخشیوە، خودی مەمۆ وەک هەر بوونەوەرێکی ئاسایی سەر ڕووی ئەم زەمینە بنیادێکە لە ڕێژەکانی خێر و شەڕانگێزی، بەڵام ئەو لە دەروونرا هەست بەنیگەرانی و خەتاو گوناهێکی شەیتانی دەکات و دوای تەوبەکردنیش ئەو هەستە گوناهبارییەی هەر بەردەوامە.. هاوکات کردەی نووسین لە ڕێگەی گەمەی لیبیدۆ و تابۆ و حەرام و بەکاربردنی تەکنیکی گێڕانەوە و دیالۆگەوە زەمەنێکی دوورو درێژی بەسەرچووی ئاوێتە بەچرکەساتەکانی ئازار و شادی، کە خۆی لە قەرەی پەنجا تا شەست ساڵێک دەدات، لە شوێنێکی کراوەی بەر ئاسۆ و ئاسمانی بە ئەستێرە ڕازاوەی بەتلێکی کورتی شەودا لە چەند کاتژمێرێکدا چڕ دەکاتەوە و لەهەمانکاتدا منی چیرۆک هەوڵ دەدات لە ڕێگەی یادەوەرییەکانی مەمۆی قەسابەوە ئەدگارەکانی پیریەتی شێوە و چرکە بێ ئۆقرەییەکانی گیان بنووسێتەوە، بەڵام شاڵاوی مەرگ مەودا نادات و لە پڕێکدا دەردەکەوێت و کۆتایی بەگەمە جوانەکان دێنێ «لەوە دەچێ ئەمشەو دوا شەوی عومرم بێ، چونکە زۆر مەستم.. مەستم بەژیان و بە مەرگێک کە وەک گورگێکی برسی وا لەو قوژبنی سەربانەوە خۆی مەڵاس داوە.. ئێوە گەنجن زەحمەتە وەک من ئەو گورگە هارە ببینن.. لاپەڕە ١٩٤» هەڵبەتە پانتایی دەنگ و لەتە دەنگ و مۆرفیم و مۆسیقای ڕستە لەنجەدارەکان کە لەلایەن ژنە منگنەکانەوە گۆ دەکرێن هەڵگری تایبەتمەندییەکی شاراوەی فرە چێژی نین، بەڵکو پتر چەپکە دەنگێکی هەوەس بزوێن و وروژێن و خرۆشێنی سێکسین و ئاراستەی جیهانە چەپێنراوەکەی کاراکتەرەکە دەکرێن و هەر زوو ئاگری درەوشاوەی چێژ و چێژوەرگرتن بە ڕەوشێکی تاکڕەهەندی دادەمرکێ، ئەم حاڵەتەش تا ڕادەیەکی زۆر پێوەندی بە عیشق و سۆز و هەست و نەست و ئاستی بیرکردنەوە و چۆنیەتی ڕوانینی کاراکتەرەکەوە هەیە بۆ دەوڵەمەندکردنی پێوەندی نێوان چێژ و عیشق برگەگەلێک لە ڕۆمانی «یازدە خولەک»ی «پاولۆ کۆیلۆ» دەخەینە ڕوو.. «ئەی باشە چۆن ئاسوودە دەبێت ئەگەر هیچ لێم تێ نەگات.. خۆ هیچ پێویست ناکات قسە بکەیت، مەسەلەکە تەنیا مەسەلەی ئاوازی دەنگتە».. «تەنیا شتێک کە مێشکی مرۆڤ دەگۆڕێت خۆشەویستییە».. «مانای ڕاستەقینەی ئازادی ئەوەیە گرنگترین شتی ئەم جیهانەت هەبێ بەبێ ئەوەی خاوەنی بیت، تۆ ڕووناکییەکی تایبەتیت هەیە لانی کەم بهێڵە باسکێچێکت لێ بکێشم».

«هەرکەسێ خاوەن هەست بێت دەتوانێت چێژ وەربگرێت و تەنانەت پێش ئەوەی دەستت بەر کەسەکە بکەوێت، وشەکان، نیگاکان هەموو نهێنییەکەیان هەڵگرتووە».. گەورەترین چێژ لە سێکسدا نییە، بەڵکو ئەو سۆزەیە کە پێی ئەنجام دەدەیت»..

ئیتر بەگوفتارێکی «نیتشە» کۆتایی بەم خوێندنەوەیە دەهێنم کە لە کتێبی «وەهای گوت زەردەشت»دا دەنووسێ «ژن توانای دۆستایەتی نییە، ئەو تەنیا ئەوین دەناسێ».

سەرچاوە:

ناوی کتێب: خەونی جاڵجاڵۆکەکان و ژنێکی منگن، بابەت: دوو کورتە ڕۆمان، نووسەر: شێرزاد حەسەن، ساڵی چاپ: ٢٠٠٦، چاپ و بڵاوکردنەوە: چاپخانەی ڕەنج.